

podpisan Aškerc v cirilici, na naslovni strani zgoraj levo je njegov podpis v latinici: Aškerc, kaplan, desno pa podpis v cirilici. Pripisan je še kraj: Šmá-rije. Zadaž na prvi strani kazala je še Aškerčeva pripomba: Skoro 165 preloženih! (namreč pesmi).

Ostale Aškerčeve knjige v Slovanski knjižnici tvorijo razna dela v bolgarskem, ruskem, češkem, poljskem in ukrajinskem jeziku, ki jih je pesnik povečini dobil s posvetili v dar. Bolgarska je samo ena: Slav. C. Kesjakov, Pobeđa. Epičeski stihove i pesni ot poslednjata srbsko-b'lgarska vojna. Plovdiv 1887. Na strani pred naslovom je posvetilo: Črez G-na A. Bezenšeka za G-na A. Aškerc (Gorazd), bratski slovenski poet ot avtora. Plovdiv, 7. VII. 91. Tudi ruska je ena sama: N. M. Petrovskij, Kopitar' i »Institutiones linguae slavicae dialecti veteris« Dobrovškago. SPB 1911. Na zunanji naslovni strani je posvetilo: G. Ant. Aškercu s globokim uvaženjem od N. M. Petrovškago. Češki knjigi sta dve: Nová sbírka veršovaných prací od Svatopluka Čecha. Vyd. druhé. V Praze 1882, z Aškerčevim podpisom na zunanji strani; Jan Thon, Karla Hynka Máchy cesta do Italie. Praha 1910. Knjiga nosi posvetilo: na notranjem naslovnem listu: Slovuťnému panu Antonu Aškercovi ku vzpomínce Jan Thon. Praha, 16. XI. 1910. Poljski sta tudi dve: Jan Fr. Magiera, Słowianie. Krakow 1902 s posvetilom: Milemu Piesniarcowi... Antoniemu Aškercowi... Jan Magiera. Krakow, dn. 25/9 902; druga knjiga pa je: Tad. Stan. Grabowski, Współczesna Chorwacya. Studya literackie, I. Lwów 1905. Na strani pred naslovom je posvetilo pesniku za petdesetletnico rojstva: Spiewakowi »Trubera« i »Mučenikow« w dowod prawdziwej czei i poważania k 50. g. jego życia! Tad. St. Grabowski. Kraków, 19. II. 1906. Ukrajinska je knjiga znanega prevajalca iz Prešerna, prof. Silvestra Jaričevskega: Goremir. Poetična kazka. Černivci 1906. Posvetilo se glasi: Velikomu spivicki A. Aškercu — avtor 14./12. 907. Mimo tega hrani Slovanska knjižnica še knjigo: Pisateljsko podporno društvo v Ljubljani. Ob svoji petindvajsetletnici 1885—1910. Napisal Anton Trstenjak. Lj. 1911. Na zunanji naslovni strani je na vezani knjigi natisnjen napis: Častnemu članu Antonu Aškercu.

F. Dobrovoljc

IN ES OV V PESMIH NJEGA NAJTI NI

Na sodelavca »Kranjske Čbelice« dr. Jakoba Zupana je Prešeren sprožil tale epigram:

Brez cetov teče vir mu Hipokrene
In esov v pesmih njega najti ni!
Zatorej nimajo nobene cene,
Zato so pesmi tiste brez soli.

Ta Prešernov sršen meri na znano Zupanovo manijo, izogibati se besed s sičniki. Tako n. pr. Zupan v neki pesmi želi, »de vsih dvajsetero verst brez ceta n'esa ostane«; v pripombi k odi na cesarja Franca pa se hvali, da so vražniki preštevilnih cetov in esov ne bodo našli v 28 verzih te ode — razen v imenu Franc — niti enega od omenjenih glasov. — Podrobneje razpravlja o tem Rudolf Mole, Dr. Jakob Zupan kot pesnik (Ljubljana 1910) str. 5.

Od kod Zupanu teorija o kakofoničnosti esov in cetov?

R. Mole v omenjeni razpravi razlaga to tendenco iz njegovega silnega patriotizma, »ker so baje očitali slovenskemu jeziku, da ima preveč sičnikov«. Mogoče pa ga je k temu privedel še neki drug moment.

Eden največjih grških lirikov, Pindar, označuje črko »s« kot »nečisto«: τὸ σὰν κίβδηλον. O svojem učitelju pesniku Lasosu iz Hermione s ponosom ugotavlja, da je šele on začetnik prave ditiramske poezije, kajti pred njegovim nastopom je »ljudem polzel iz ust nečisti s«. Antični gramatiki Klearhos, Atenaios, Dion vedo povedati, da je Lasos napisal cele pesmi brez črke »s«.

Mogoče ima tudi omenjeno sovraštvo do preštevilnih sičnikov svoj odpor v oboževanju Pindarja. Saj je znano, kakšen silen vpliv je imel Pindar od 17. do začetka 19. stoletja na evropsko poezijo, zlasti na nemške pesnike (Opitz, Weckerlin, Gottsched, Klopstock, Hölderlin): bil jim je vzor in ideal najčistejše lirike. Tudi na Kranjskem je Pindar našel svoje častilce, kot je

razvidno iz Prešernove sklepne gazele: »...tretji bi bil bolj prijatelj Pindarovi odi.« Eden izmed njih je bil najbrž tudi učeni dr. Jakob Zupan. In ker velikemu grškemu vzorniku ni mogel slediti v zanosnem poletu pesniške dikcije in v fantastičnem bogastvu drznih prisposodob, ga je skušal posnemati vsaj — v odporu do črke »s«.

Kajetan Gantar

PREŠERNOV »BELŠI«

V Parizini ima Prešeren nekaj nenavadnih komparativov, ki se bijejo z današnjim pravilom o stopnjevanju pridevnikov za barve: Vodè *višnelši* čez in čez, *Erjavši* listje je drevés (izdaja Glonar-Pirjevec, 162), skoz *belši*, ko snegá belóst (167). Dejal bi, da se je vsaj pri zadnjem lahko ravnal po Vodniku, ki je v svoji Pismenosti zapisal, da ima bél primernik »bélši, béléjši, beléji« (41). Že v njegovih LN 1798 (št. 64) beremo: ta kruhovec je belejši, kakor naš pšenični kruh. Po Vodniku je Gollmayerjevo obliko v Sveti maši 1808: ból bel ku sneg Ravnikar (1813) popravil v: belejši kakor sneg (300). Da pa stopnjevanje z obrazilom pri te vrste pridevnikih ni morda samo iz knjig, ampak je tu pa tam na Gorenjskem še zmerom živo, priča magnetofonski posnetek, ki ga je letos napravil M. Matičetov v Kranjski gori. V pripovedki o kralju Matjažu se tam glasi: vrane so ble črne, krokarji pa še črnej.

Lino Legiša

»MOČ« IN »SILA« PRI PREŠERNU

V domiselni črtici Viharjev sila (str. 187) navaja Kajetan Gantar nekaj citatov iz Prešerna, kako pesnik z besedama sila in moč ponazarja intenzivnost kakega fizičnega, duševnega ali zgodovinskega pojava. Pisec navaja takih primerov enajst, in sicer devet za »silo«, dva pa za »moč«. To me je napotilo, da sem prelistkal svoje zapiske iz Prešernovega besedišča. Nekaj tisoč listkov je, ki sem jih v zimskih uricah 1925/1926 napisal na podlagi Pintarjeve ljudske izdaje Prešernovih Poezij (1901) in dodatno iz Žigonove Prešernove čitanke (1922). Po teh zapiskih je Prešeren rabil besedo *moč* v 36, *sila* pa v 25 primerih. Naj le-te navedem v stavčnih zvezah zapovrstjo, kakor se nizajo v Poezijah. Številke značijo stran v omenjeni Pintarjevi izdaji iz l. 1901.

Moč: (misli) repetnic razpeti pred nimajo moči 6; pred ni moč te pozabit' 9; ver'vat' v tebe moč mi ni 12; ne straši moč viharja 14; vzamejo v sebe ga njene (zemlje) moči 22; vodi mi — noge z močjo neznano 33; s celo močjo se v véslo vpre 63; zakriti jeze ni ti moč ljudem 98; al je moč na prvi prstor jo posaditi, moč ji prvo čast skazáti 99; dragi taka moč je čezme dana 104; iskra — vgasnit' se ne dá z močjo nobéno 108; jim moč so dale rasti neveselo 117, 118 in 123 (v Sonetnem vencu); bi blizu tebe dobile moč kvišku rasti poezij cvetlice 120; préd ko vgasnila smrt moč plamena 124; stori svetila moč — da luna jih ko sonce ne razžali 128; brez té moči — se v njih le tvôja cena razodeva 128; hrast — naenkrat ne 'zgubi moči poprešne 139; ki ga na tlâ telebi tvôja moč gromeča 139; tje, kamor moč pregánjavcev ne seže 141; Valjhun tam s celo jih močjo objame 147; ko svôjo moč najbôlj vihar razklada 147; mreže, ki v njih drži nas upa moč golj'fiva 149; rôka — zadržana ji od moči neznane 151; zmage večno slavo, ak bi, da jo doséči moč je, sodil 152; ne mēč, ne moč gradú trdnjave bogov ne more rešit' 153; ljubézni se braniš, nje mōči si kós 173; péšat' vidim tvôjo moč 176; zlodí ima mánj zató moči 185; da brez moči bi noč b'la huda 199; če v taki mōči dálj trpé 205; več ne bo ga moč sprostiti 205; ob moč pokoršč'na njih, nje ukáz 210; poskúsi, da ti odpústi in te odvéže, če je moč 212.

Sila: Sila spomina (naslov pesmi) 10; obraz mili tvoj po sili mi je vedno préd očmi 4; mēne po sili pommila boš ti do zadnjega dne 11; zdaj mōlit' več ni sila 45; odšla si trupla sili 54; po sili v soldate bil je vzet 68; Minérve nič ne prašaj, poj po sili 79; kogá za silo nam v bukvah jēzik svoj imeti brani 82; solzé ne, ki teko iz njih (oči) po sili 86; 'zučé nas v starjih letih časov sile 89; kar niso jih zatrlé časov sile 116; ur tēmnh so zatírale jih sile 118, 119 in 123 (v Sonetnem vencu); samó njo bogajo viharjev sile 121; roké po sili njé ime pisale 131; ko je viharjev sila prevelika 132; ne zapusti nobéden ga v ti sili 147;